Ekonomi (ekonomim.com) · Vahap Munyar · July 30, 2024
Source: https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/capraz-karaciger-naklinde-20-yili-2-yila-sigdirdi-7li-nakil-ile-dunyada-ilki-gerceklestirdi/757618
Saved as PDF on November 2, 2026 · from the Internet Archive copy of Dec 12, 2025 (live site down)

‘Çapraz karaciğer nakli’nde 20 yılı 2 yıla sığdırdı, 7’li nakil ile dünyada ‘ilk’i gerçekleştirdi

Vahap MUNYAR
İŞ DÜNYASINDA DİYALOG

30 Temmuz 2024 Salı

Malatya İnönü Üniversitesi Karaciğer Nakli Enstitüsü Müdürü Prof. Sezai Yılmaz davet etti:

- Almanya’nın Giessen Üniversitesi ile düzenlediğimiz “Organ Nakli Kongresi”nin 9’uncusu gerçekleşecek. Kongrede “çapraz nakil” formülünü bulup geliştiren Boston College (ABD) öğretim üyeleri Prof. Tayfun Sönmez ile Prof. Utku Ünver’e fahri doktora takdim edeceğiz. Geçen Cuma günü THY’nin 05.40 uçağı ile Malatya’ya gittim.

Kongrenin açılışında Sağlık Bakanı Prof. Kemal Memişoğlu, online bağlanarak katılımcılara seslendi:

- Türkiye, 76 böbrek, 52 karaciğer, 15 kalp, 2 akciğer nakil merkeziyle senede 5 bin nakille dünyanın ilk 5 ülkesi arasındayız. Hedefimiz kadavradan organ nakli konusunda yol almak.

İnönü Üniversitesi Turgut Ozal Tıp Merkezi Karaciğer Nakli Enstitüsü Müdürü Prof. Sezai Yılmaz, sunumunda 2002 yılına uzandı:

- Üniversitemizde ilk karaciğer nakli 2002 yılında yapıldı. Bu, kadavradan nakildi. Canlıdan ilk karaciğer naklini de 2005’te gerçekleştirdik. 2008’den itibaren ülkemizde en fazla karaciğer nakli yapan merkeze dönüştük, dünyada öne çıktık.

2018 yılında ilk kez 3 karaciğer naklini aynı anda gerçekleştirdiklerini kaydetti:

- 2019 yılında da aynı anda 5 karaciğer nakli gerçekleştirip dünyada bu konuda daha da öne çıkan adımlar atmış olduk.

Çapraz karaciğer naklinin 2019’daki 5 naklin bir arada yapılması sonrasında gündeme geldiğini vurguladı:

- Boston College’deki ekonomi profesörleri Tayfun Sönmez ve Utku Ünver’in kurguladığı “Banu Bedestenci Sönmez Karaciğer Çapraz Nakil Sistemi”, bize çapraz nakil yolunu açtı.

2022 yılında Pakistan ve Hindistan’da 3’lü çapraz karaciğer nakillerinin gerçekleştiğine dikkat çekti:

- Pakistan’daki operasyon eş zamanlı değildi. Dünyada 4’lü çapraz karaciğer naklini ilk biz yaptık. Sonra arkası geldi. 6 kez 4’lü çapraz, 3 kez 5’li çapraz, 2 kez de

6’lı çapraz nakil yaptık.

Bu noktada çıtayı daha da yükselttiklerinin altını çizdi:

- 2 Temmuz 2024’te de dünyada ilk kez 7’li çapraz nakil gerçekleştirdik. Aslında özel olarak 7’li çapraz nakil yapalım diye bir ısrarımız yoktu. Hastalarımızdan birinin durumunun aciliyeti vardı. Çapraz uyumlar bizi 7’li nakle taşıdı.

Prof. Yılmaz, İnönü Üniversitesi Karaciğer Nakli Enstitüsü olarak farklı ülkelerden ekiplere eğitim verdiklerini kaydedip, ülkeleri sıraladı:

· Almanya, İngiltere, Belçika, Polonya, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan, Kazakistan, Hindistan, Suriye, Malezya, Rusya, Kenya, Nijerya, Ürdün, Umman, Filistin, İsrail.

İnönü Üniversitesi Rektörü Prof. Ahmet Kızılay, Karaciğer Nakli Enstitüsü’nün araştırma ve inovatif çalışmalarıyla da dünyada öne çıktığına vurgu yaptı:

- Sezai Hocamız ve ekibi, 7’li çapraz karaciğer nakliyle dünya tarihine bir kez daha altın harfl erle yazıldı.

“Çapraz organ nakli formülü”ne imza atan Boston College ekonomi profesörü Tayfun Sönmez, fahri doktora cübbesini giydikten sonra şu veriyi ortaya koydu:

- Bizim formül devreye girene kadar yılda 10 çapraz nakil ancak yapılabiliyordu. Bizim formülle İnönü Üniversitesi Karaciğer Nakli Enstitüsü bir yılda 100 nakli aştı. Yani, 10 yıllık nakili bir yılda gerçekleştirdi.

“Çapraz organ nakli” formülünde imzası olan Boston College ekonomi profesörü Utku Ünver de fahri doktora konuşmasında söze şöyle girdi:

- İmkansız gibi düşünülen çapraz karaciğer nakli sayılarına İnönü Üniversitesi Karaciğer Enstitüsü’nde ulaşıldı. Çapraz nakil formülüyle hastalara en doğru, en uygun vericinin bulunması sağlandı. Formülümüzün en etkin çapraz nakil sistemi olduğu görüldü.

Prof. Ünver, formülün başarısını şu verilerle ortaya koydu:

- Bizim serüvenden önce dünyada 20 yılı aşkın sürede karaciğer çapraz nakillerinden belki de en fazla 250 hasta faydalanmıştı. İnönü Üniversitesi’nde 2 yılda 128 çapraz karaciğer nakli gerçekleşti.

Prof. Tayfun Sönmez, konuşması sırasında 27 Mayıs 2018’de Hürriyet’e manşet olan yazımı ekrana yansıttı:

· Organ takas merkezi yılda 5 bin hayat kurtaracak... Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın İngiltere gezisini izlerken Londra’da SoftBank’ın patronu Masayoshi Son’ın önderliğinde 100 milyar dolarlık “Vision Found”u kurup yöneten,

"Centricus"un sahibi Dalınç Arıburnu ile buluşmuştum.

Arıburnu, çocukluk arkadaşı Prof. Tayfun Sönmez ve Prof. Utku Ünver'le Türkiye'de "Organ Takas Merkezi" kurulması için çalışmalara başladıklarını anlatmıştı:

- Prof. Sönmez ve Prof. Ünver'in geliştirdiği modelle ABD'de "Ulusal Böbrek Takas Merkezi" oluştu. Modeli Sağlık Bakanlığı'na anlattık, epey de yol aldık. Merkez kurulursa yılda 5 bin hastanın hayatı kurtulur.

Yazımın yayınlandığı gün Sağlık Bakanlığı, belki de "organ ticareti algısı yaratacağı endişesiyle" konuya sıcak bakmadığını duyurdu. Bir yıl sonra Prof. Sezai Yılmaz ekibinin 5'li karaciğer nakli operasyonu Mesude Erşan imzasıyla Hürriyet'te manşet oldu. Bu manşet, Prof. Sönmez ve Prof. Ünver'in, Prof. Yılmaz'la irtibata geçmesini sağladı. İki ekonomi profesörü ile Prof. Yılmaz'ın formül konusunda frekanslarının tutması, "7'li çapraz karaciğer nakli"ne uzanan başarının yolunu açtı...

Aklınıza, yüreğinize sağlık...

İnönü Üniversitesi'ndeki eşi, benzeri görülmemiş özveri ile bu sistem oturdu

Boston College (ABD) öğretim üyesi Prof. Tayfun Sönmez, İnönü Üniversitesi'ndeki fahri doktora konuşmasında "çapraz karaciğer nakli" başarısına ulaşan formülün öyküsünü şöyle anlattı:

· Utku (Ünver) ile birlikte "Banu Bedestenci Sönmez Karaciğer Çapraz Nakil Sistemi" ile taçlanan yolculuğumuz 2000 yılında Koç Üniversitesi'nde başladı. · Akademik olarak tasarladığımız sisteme Alvin Roth'u da ekleyerek, formülü hastaların hizmetine sunmak istedik.

· Aynı süreçte Atila Abdulkadiroğlu ile öğrenci yerleştirme sistemleri üzerine yaptığım çalışmayı da öğrencilerin hizmetine sunmayı arzuladım.

· Bu hayallerimi gerçekleştirmemin ABD'de mümkün olabileceğini anlayınca 2004 yılında Boston'a yerleştik.

· Dünyanın iktisadi tasarım sistemleriyle donatılmış ilk "çapraz böbrek nakil sistemi"ni 2004 senesinde New England bölgesinde kurduk.

· 2005'te Boston, Atila Abdulkadiroğlu ile yaptığımız çalışmada önerdiğimiz öğrenci yerleştirme sistemine geçti.

· Bu çalışmalar, Alvin Roth'un 2012 Ekonomi Nobel Ödülü'nü almasına vesile oldu.

· Seza Hocamız (Yılmaz) ve İnönü Üniversitesi karaciğer nakli ekibi ile kurduğumuz işbirliği, bu ekibin eşi benzeri görülmemiş özverisi sayesinde diğer yaptıklarımızın ötesine geçti.

· Yeni bir hasta sisteme girdiğinde, bilgi bize genelde Türkiye saati ile 19.00-20.00 gibi gönderilir. Biz cevabı en geç 1 saat içinde veririz.

· Kimi zaman yüzlerce senaryo oluşur. Bu gibi durumlarda Sezai Hoca ekibini toplar, gece 23.00-00.00'a kadar senaryoları çalışır.

· İki senedir Sezai Hocanın gece 21.00'den önce hastaneden ayrıldığına şahit olmadık. Böyle bir ekiple çalışınca kısa sürede sistemimiz başarıdan başarıya ulaştı.

Prof. Sönmez, şu çağrıyı yaptı:

· Sistemimize gelen hastalar iki gruba ayrılır: Vericileriyle uyumsuz olanlar ve vericisiyle uyumlu olduğu halde kendilerine daha uygun nakil alabilmek için katılanlar.

· Örneğin, A kan grubu bir hastanın A grubu bir vericiden nakil alması, 0 kan grubu bir vericiden alınmasına göre daha iyi sonuçlar veriyor. Sistemin başarısı için ikinci gruptaki hasta yakınları özellikle çok önemlidir.

· Bu durumdaki bütün hastaları Malatya İnönü Üniversitesi'ne davet ediyorum. Hem daha iyi nakil alın, hem de birçok hayat kurtarmaya vesile olun.

Recep Akdağ'ın ikinci döneminde 'Böbrek Takas Merkezi' kuracaktık

Boston College öğretim üyesi Prof. Utku Ünver, fahri doktora konuşmasında "çapraz nakil"e uzanan yolculuğu şöyle anlattı:

· Prof. Tayfun Sönmez'le ABD'de New England'da dünyadaki ilk organize ve ekonomik etkinlik prensiplerine uygun çapraz nakil programının kurucularından olduk.

· Tüm dünyada bu prensiplerle çalışan böbrek çapraz nakil sistemleri kuruldu. Bu öncülük, çalışma arkadaşımız Alvin Roth'a 2012'de Ekonomi alanında Nobel Ödülü payı getirdi.

· Yıllara yayılan serüvenimizde önce çapraz böbrek nakli, sonra akciğer çapraz nakli ve karaciğer nakli konusunda Türkiye dahil sayısız program kurma girişimimiz oldu.

· Eski Sağlık Bakanımız Sayın Recep Akdağ'ın ikinci döneminde Türkiye'de böbrek takas sistemi kurma ve protokol imza aşamasına kadar geldik. Fakat değişik nedenlerle bu proje gerçekleşemedi.

· Sonunda başta Sezai Hocamız olmak üzere, tüm ekibin inanılmaz özverisi sayesinde imkansız olduğunu düşündüğümüz çapraz nakil rakamlarına İnönü Üniversitesi'nde ulaştık.

· Bundan sonraki amacımız Türkiye çapında hem böbrek hem karaciğer çapraz nakil programları kurulmasına yardımcı olmaktır.